

ELS LLIBRES I LES COSES

IGNASI ARAGAY

El tràngol esfereïdor que vaig passar fa unes setmanes en barca a la badia de Roses, enmig del que va ser una mena d'esclafit huracanat, em va portar a conèixer Salvador Guerra, reconegut col·leccionista d'antiguitats avalat per les autoritats arqueològiques. Entre moltes altres peces i documents, té desenes d'àmfores romanes a casa, perfectament exposades i documentades.

El Salvador es va posar en contacte amb mi per aclarir-me que, contra el que insinua l'exalcalde Carles Pàramo, té tot el sentit històric anomenar la platja dels Palangrers o del segon moll també com a platja del Pipí. L'avi del Salvador, Narcís Guerra, alcalde durant la República, hi va fer posar una font per abastir d'aigua potable les tripulacions dels vaixells que arribaven a la vila, impedit així que hi propaguessin el còlera (també va portar l'aigua corrent al poble i posava fi, així, als mortífers episodis de tifus). Aquesta font tenia propietats diürètiques certificades pel metge rosinc August Pi Sunyer, per això la gent, amb humor, la va batejar com la "font pixosa": hi anaven a beure i tot seguit feien pipí a la platja.

Les barbaritats de la guerra...

Anècdotes a part, el Salvador em va fer a mans un llibre encara més esfereïdor que el meu tràngol mariner. És el relat en primera persona, escrit pel seu pare, Esteve Guerra Marès, sobre les barbaritats que es van fer a Roses durant la Guerra Civil i la postguerra. Sense estalviar-se detalls, descriu assassinats escabrosos, odiosos. "Tant de bo que els nostres fills sàpiguen escollir el camí de la concòrdia", desitja a l'epíleg. Ha restat més de quaranta anys en un calaix, en hibernació. *L'època convulsa que em va tocar viure* (ed. Norfeu) és un document de gran valor per entendre "la immensitat de la tragèdia" que es va desencadenar el 18 de juliol del 1936, amb el cop d'estat feixista de Franco i la reacció revolucionària anarquista a Catalunya.

Els Guerra eren comerciants de vi, una família treballadora feta a si mateixa. El besavi Cisco era boter, l'avi Narcís va prosperar i quan se li va morir de tifus un germà -un altre va quedar impossibilitat- i després un fill, va posar-se com a missió erradicar la malaltia. Per aconseguir-ho, va acabar d'alcalde durant la República... pel partit monàrquic! Els rosincs, més aviat federals i d'esquerres, el van votar: se'n refiaven i volien aigua potable. Va ser escollit en dues ocasions, el 1931 i el 1934.

Amb l'esclat de la guerra, un Comitè Revolucionari especialment violent va sembrar el terror a la vila. L'integraven personatges com "Ra-

Assassinats per un partit de futbol

fel *Quatre Tiros*, que dormia dins d'una barca a la platja", "el Canario, que anava sempre borratxo" i "un exlegionari que volia matar tot-hom". Van col·lectivitzar una vintena de propietats, inclòs l'emblemàtic mas de Can Coll i les barques dels armadors. De Can Guerra es van quedar el celler, amb mules, carros i un cotxe, a més del vi i l'oli. Els "consells de cuneta" (assassinats) a la carretera de Roses a Cadaqués van convertir-se en habituals. Al Narcís i el seu fill Esteve no els van matar. Eren massa valuosos: necessitaven qui hi entengués de vi i els en proveís. Als qui havien figurat de número 2 i 3 de la llista electoral de l'Esteve, sí que els van liquidar impunement.

RESCATAT 40 ANYS DESPRÉS UN COLPIDOR TESTIMONI DE LA GUERRA CIVIL A L'EMPORDÀ

Els primers assassinats, i els més bèsties, van ser de capellans. El 21 d'agost del 1936, a mossèn Joan Marqués el van lligar a un arbre, li van tallar els testicles, els hi van posar a la boca i després el van matar a trets. Tot seguit van anar a Cadaqués a fer un tec per celebrar la gesta. Ho van fer els del Comitè d'Orriols, que es movien per tota la comarca. Al rosinc mossèn Francisco Cargol, que exercia a Sant Pere Pescador, el van ruixar amb gasolina i el van cremar: hi van participar individus dels comitès de Sant Pere, Olot i Roses.

Un cas dramàtic és el dels sastres Barceló, pare i fill. No s'havien posat mai en política. El noi havia jugat amb l'equip de futbol del Roses. L'estiu del 1935, un partit contra el Llançà va acabar amb una sonada baralla. Un any després, amb la guerra i la revolució, els Barceló van agafar por perquè un del Comitè els devia diners i van fugir cap a França. De camí, es van quedar a dormir en una barraca de vinya de Llançà i allí, quan va aparèixer un xicot, li van demanar si els podia comprar unes espadnyes al poble perquè a un d'ells

se li havien fet malbé. El noi va reconèixer el fill com un dels components de l'equip de futbol rival i en lloc d'ajudar-los els va denunciar al Comitè de Llançà, des d'on van avisar el de Roses. Els van matar tots dos. Al cap d'uns dies, la mare i esposa, Magdalena Giralt, es va penjar.

També van matar el pescador Josep Romanyach, d'esquerres i cooperativista, un dels impulsors i president del Pòsit de Roses, l'entitat que va posar fi als abusos dels compradors de peix. Alguns armadors de la FAI que hi tenien deutes el van assassinar juntament amb el flequer Domingo Cusi, que havia exigut que s'acabessin les morts.

...i les de la postguerra

En fi, la llista és llarga i els fets, dramàtics. Fa basarda. També en fa la dels xicots que van morir al front. O la de les víctimes civils dels bombardejos a Roses de l'aviació feixista. I resulta igualment penosa i tràgica la repressió franquista. L'Esteve Guerra, que a finals de l'estiu del 38 va marxar a l'exili (va desertar de l'exèrcit i va deixar d'ajudar gent perseguida a fugir; havia combinat amb risc les dues tasques), els amics que el van acollir a França li van treure del cap la idea de passar-se al bàndol *nacional* fent-li entendre que allí també es mataven molts innocents.

En el cas de Roses, els criminals revolucionaris ja havien fugit i els qui van rebre van ser gent que no havia fet res. A Josep Esteve, un pescador que s'havia mantingut al marge de tot, el van confondre amb un germà seu i el van afusellar al mas de les Figueres. Quan es van adonar de l'error ja era tard. A Joan Ferrer, que havia protestat pels assassinats i confiscacions i s'havia afiliat a la UGT (tenir un carnet sindical era obligatori) perquè no volia saber res de la CNT i la FAI, també el van afusellar, en el seu cas a Girona, amb 32 víctimes més. La repressió es va allargar quaranta anys.

Aquest llibre d'Esteve Guerra és, com fa constar el seu fill, un testimoni colpidor de la "incomprensible, fatídica i lamentable" Guerra Civil Espanyola. ➡

ELS MÉS VENUTS

CATALÀ

FICCIÓ

[1] Esclava de la llibertat

ILDEFONSO FALCONES
Rosa dels Vents
624 pàgines i 23,90 € -/1

[2] El cas Alaska Sanders

JOËL DICKER
La Campana
592 pàgines i 23,90 € 1/10

[3] El mag

COLM TÓIBÍN
Amsterdam
496 pàgines i 23,95 € 4/11

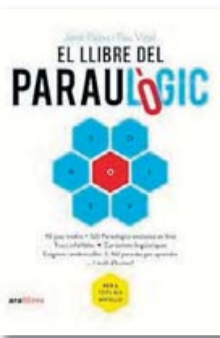
[4] L'instants abans de l'impacte

GLÒRIA DE CASTRO / Periscopi
264 pàgines i 17,90 € 2/30

[5] La trena

LAETITIA COLOMBANI
Salamandra
208 pàgines i 18 € 6/192

NO-FICCIÓ

[1] El llibre del Paraulògic

JORDI PALOL I PAU VIDAL
Ara Llibres
216 pàgines i 15,90 € 1/10

[2] Cuina! O barbàrie

MARIA NICOLAU
Ara Llibres
272 pàgines i 24,90 € 2/26

[3] Els nois de Hidden Valley Road

ROBERT KOLKER / Periscopi
536 pàgines i 23,90 € -/1

[4] La vall de la llum

TONI CRUANYES
Destino
384 pàgines i 21,50 € 8/31

[5] El gran llibre de la nutrició

ABEL MARINÉ / Comanegra
712 pàgines i 29,50 € -/12

CASTELLÀ

FICCIÓ

[1] Esclava de la llibertat

ILDEFONSO FALCONES
Grijalbo
624 pàgines i 23,90 € -/1

[2] Montevideo

ENRIQUE VILA-MATAS
Seix Barral
304 pàgines i 19,90 € -/1

[3] El caso Alaska Sanders

JOËL DICKER / Alfaguara
592 pàgines i 23,90 € 1/11

[4] Todas esas cosas que te diré mañana

ELÍSBET BENAVENT
Suma de Letras
504 pàgines i 18,90 € 3/17

[5] Los pecados de nuestros padres

ÅSA LARSSON / Seix Barral
608 pàgines i 22 € -/1

NO-FICCIÓ

[1] Encuentra tu persona vitamina

MARIAN ROJAS ESTAPÉ / Espasa
328 pàgines i 19,90 € 1/54

[2] Como hacer que te pasen cosas buenas

MARIAN ROJAS ESTAPÉ / Espasa
232 pàgines i 19,90 € 2/213

[3] Diarios y cuadernos

PATRICIA HIGHSMITH / Anagrama
1.256 pàgines i 34,90 € -/1

[4] Cuaderno Blackie Books Vol 11.

DANIEL LÓPEZ VALLE
Blackie Books
88 pàgines i 12,90 € 3/13

[5] HÁBITOS ATÓMICOS

JAMES CLEAR
Diana
336 pàgines i 17,95 € 8/103

Rànquing setmanal del Baròmetre de la Comunicació i la Cultura
Posició setmana anterior / Setmanes en el mercat